

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Природничо-географічний факультет
Кафедра біології людини, хімії та методики навчання хімії

Бабенко О.М., Харченко Ю.В., Вакал Ю.С., Куш Ю.І.

Виробнича (педагогічна) практика в закладах загальної середньої освіти

Методичні рекомендації

для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 014 Середня освіта (Хімія)

Суми – 2023

УДК 378.147.091.33-027.22:54]:373.5(072.057.875)

Б12

Друкується згідно з рішенням вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 11 від 29 травня 2023 р.)

Рецензенти:

Міронєць Л. П. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Генкал С. Е. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології та методики навчання біології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Б12 Бабенко О. М., Харченко Ю. В., Вакал Ю. С., Куш Ю.І. Виробнича (педагогічна) практика в закладах загальної середньої освіти: методичні рекомендації для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Хімія). Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2023. 42 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до «Положення про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» (ухвалено рішенням вченої ради СумДПУ імені А.С. Макаренка № 6 від 26.12.2017 р.). і робочої програми виробничої (педагогічної) практики в закладах загальної середньої освіти та призначені для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою 014 Середня освіта (Хімія) другого (магістерського) рівня вищої освіти. Методичні рекомендації включають цілі, основні завдання, зміст, організацію, форми і методи контролю, методичні поради щодо проходження педагогічної практики, а також вимоги, що висуваються до оформлення звітної документації результатів проходження педагогічної практики.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Професійна підготовка майбутнього вчителя, формування його педагогічних здібностей здійснюється в процесі освітньої діяльності, важливою частиною якої є педагогічна практика, яка забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Педагогічна практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх учителів хімії. Діяльність студентів у період практики є аналогом професійної діяльності вчителя хімії в закладах загальної середньої освіти, включає всі її види та функції.

Під час практики студенти повинні ознайомитись з основними функціями педагогічної діяльності вчителів хімії, спостерігати та аналізувати їх діяльність на уроках та у позаурочний час. Студенти мають змогу реалізувати отримані під час освітнього процесу фахові та психолого-педагогічні знання та вміння. У них є можливість моделювати освітній процес, реалізовувати на практиці створені моделі та оцінювати їх ефективність.

Виробнича практика передбачає формування методологічної культури майбутніх учителів хімії, яка втілюється у володінні системою методів навчання, технологією передачі знань та рівнем сформованості вмінь контрольної-оцінювальної діяльності. Педагогічна практика має за кінцеву мету спрямувати студентів на творчий пошук та самовдосконалення на шляху до оволодіння високим рівнем професіоналізму.

Мета виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти на другому курсі магістратури – через практичні дії опанувати теоретичний матеріал з хімії, набути необхідних професійних навичок майбутнього вчителя, оволодіти основними функціями педагогічної діяльності педагога та сформувати його професійні вміння.

Виробнича педагогічна практика покликана навчити студентів застосовувати отримані знання в університеті зі спеціальних дисциплін на практиці.

Основні завдання виробничої педагогічної практики:

- Поглибити і закріпити теоретичні знання з курсу хімії в закладах загальної середньої освіти та методики її навчання.
- Навчити магістрантів спостерігати і аналізувати освітній процес у закладах загальної середньої освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.
- Навчити магістрантів планувати типи уроків з хімії.
- Сформувати навички самостійної підготовки до проведення уроків та позакласних заходів з хімії.
- Підготувати магістрантів до проведення різнотипних уроків із застосуванням ефективних методів і прийомів навчання.
- Сформувати контрольню-оцінювальну діяльність вчителя-фахівця.
- Удосконалювати вміння планувати освітній процес.
- Формувати вміння проводити аналіз та самоаналіз уроків хімії.
- Розвивати інтерес до педагогічної професії, до вивчення магістрантами передових педагогічних технологій.
- Сформувати у магістрантів-практикантів уміння проводити науково-дослідну роботу.

У процесі педагогічної практики у студентів повинні сформуватися **професійні вміння та навички**:

- викладати хімію з урахуванням останніх наукових досягнень;
- застосовувати новітні інформаційні технології у викладанні хімії в закладі загальної середньої освіти;
- складати календарно-тематичне та поурочне планування;
- використовувати різноманітні методи та прийоми роботи з учнями на уроках хімії;
- навчитись аналізувати уроки учителів та магістрантів-практикантів;
- уміло використовувати наочність на уроках хімії;
- робити навчальний матеріал доступним і цікавим для учнів;
- складати план позакласної роботи з хімії;
- формувати в учнів моральні якості характеру, любов до рідного краю;
- виконувати обов'язки класного керівника;
- удосконалювати рівень професійної підготовки.

Протягом практики магістри набувають таких компетентностей:

Загальні компетентності

- Здатність діяти відповідально та свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина та на основі етичних міркувань (мотивів), брати участь у суспільному житті на різних рівнях; здатність працювати в команді, взаємодіяти з іншими в різних соціальних ситуаціях.
- Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу, оцінювання ситуації та/або завдання з метою виявлення шляхів розв'язування та продукувати рішення.
- Здатність до подальшого навчання, самовдосконалення та саморозвитку, самоствердження.
- Здатність до прийняття ефективних рішень, відповідального ставлення до виконання обов'язків, адаптації та дії в нових ситуаціях, у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефаківців, зокрема й до здобувачів освіти.
- Здатність до дослідницької діяльності, творчого пошуку, реалізації нових ідей; здатність генерувати ідеї під час розв'язування професійних та практичних задач; навчатися та оволодівати сучасними знаннями протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки.

Фахові (професійні) компетентності

- Здатність формулювати, аналізувати та синтезувати рішення професійних та науково-педагогічних проблем на абстрактному рівні шляхом декомпозиції їх на складові, які можна дослідити окремо в їх більш та менш важливих аспектах.
- Здатність здійснювати професійну діяльність в закладах загальної середньої освіти, враховуючи особливості вивчення хімії в залежності від напрямку, профілю навчання та рівня змісту освіти.
- Здатність будувати індивідуальну траєкторію навчання й виховання учнів на основі знань про індивідуально-психологічні та вікові особливості особистості.
- Здатність застосовувати загальну модель процесу навчання хімії для планування та організації освітнього процесу при навчанні хімії учнів у старших класах закладів загальної середньої освіти.

- Здатність до проектування власної діяльності при навчанні хімії учнів старших класів закладів загальної середньої освіти.
- Здатність застосовувати сучасні освітні технології для забезпечення якості освітнього процесу в старших класах закладів загальної середньої освіти.
- Здатність до організації науково-дослідної роботи учнів, в тому числі експериментальної.

Кафедра біології людини, хімії та методики навчання хімії визначає бази практики, які забезпечують одержання знань, умінь та практичних навичок у обсягах, визначених освітньою програмою 014 Середня освіта (Хімія) другого (магістерського) рівня та програмою практики. Базами практики можуть бути заклади загальної середньої освіти різних типів. Обов'язковою вимогою до баз виробничої педагогічної практики є наявність необхідних умов для роботи вчителя хімії. Виробничу (педагогічну) практику студенти можуть проходити на базах практики м. Суми та області, а також за її межами або за місцем майбутнього працевлаштування/місцем проживання.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на ректора та першого проректора, завідувача кафедри біології людини, хімії та методики навчання хімії, завідувача навчальної і виробничої практик університету. Оперативне вирішення питань, пов'язаних з організацією і контролем практики та її загальне керівництво здійснює керівник виробничої (педагогічної) практики кафедри біології людини, хімії та методики навчання хімії. До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі, що забезпечують підготовку магістрів зазначеної спеціальності. Безпосереднє керівництво всіма видами діяльності студентів під час практики здійснює методист з хімії.

Керівник практики:

- встановлює зв'язки з закладами загальної середньої освіти, які є базами практики, бере участь в укладанні договорів на проведення практики, забезпечує студентів необхідними рекомендаціями, консультаціями;
- готує проект наказу про розподіл студентів за базами практики та про призначення методистів з хімії;
- організовує й проводить разом з методистами з хімії установчу й підсумкову конференції;

- ознайомлює студентів із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практики;
- контролює проходження практики;
- спільно з методистами з хімії оцінює загальну роботу студентів на практиці, звітує про результати практики на засіданні кафедри та Вченій раді факультету, після закінчення практики подає завідувачу практики звітну документацію.

Методист з хімії:

- бере участь в установчій і підсумковій конференціях з практики. На установчій конференції методист ознайомлює студентів із вимогами до організації практики, здійснює організаційну роботу зі студентами. На підсумковій конференції методист характеризує роботу своєї групи, досягнення і недоліки окремих студентів, узагальнює досвід практики;
- встановлює зв'язок із закладом освіти, проводить інструктивно-методичну роботу з студентами;
- організовує в перший день практики зустріч адміністрації закладу освіти зі студентами, разом з адміністрацією закладу освіти розподіляє студентів за класами;
- разом з викладачами закладів загальної середньої освіти організовує шестигодинний робочий день студентів-практикантів, контролює діяльність старости студентської групи;
- допомагає складати та затверджує плани-конспекти уроків з хімії студентів;
- спільно з вчителями хімії консультує практикантів під час їх підготовки до уроків і позакласних заходів;
- відвідує уроки, позакласні заходи з хімії, позакласні виховні заходи, які проводять студенти, керує їх обговоренням, підводить підсумки обговорення, виставляє оцінки за кожний урок або позакласний захід;
- наприкінці терміну практики разом з вчителями хімії, класними керівниками, керівником практики підсумовує та оцінює роботу студентів;
- перевіряє звітну документацію студента-практиканта, оцінює її.

Директор закладу загальної середньої освіти:

- при прийомі студентів на практику видає відповідний наказ по закладу про зарахування студентів на практику та призначення відповідальних осіб за роботу з ними від бази практики;

- забезпечує сприятливі умови для проходження педагогічної практики в закладі освіти, проводить відповідну роботу з вчителями, обслуговуючим персоналом і учнями з питань педагогічної практики;
- знайомить студентів з історією, традиціями закладу, організацією освітнього процесу на базі практики;
- вибірково відвідує залікові уроки студентів-практикантів та виховні заходи, бере участь в їх обговоренні;
- спільно з керівниками практики від університету підводить підсумки педагогічної практики на педагогічній раді закладу освіти, підписує та завіряє характеристику студента.

Учитель хімії:

- ознайомлює студентів з планом навчально-виховної роботи з хімії, проводить відкриті уроки і позакласні заходи, організовує їх обговорення;
- здійснює методичну допомогу студентам у плануванні, підготовці і проведенні уроків і позакласних заходів з хімії, приділяє особливу увагу застосуванню ними сучасних технологій і методів навчання;
- знайомить студентів з оформленням і обладнанням кабінету хімії, проводить інструктажі з правил охорони праці і протипожежної безпеки;
- не пізніше, ніж за день до проведення студентами уроку чи заходу аналізує і затверджує його план-конспект;
- характеризує педагогічну діяльність студента-практиканта та оцінює його навчально-методичну роботу з хімії, готує характеристику студента.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Згідно навчального плану виробнича педагогічна практика передбачена на II курсі магістратури в III семестрі (тривалість практики – 3 тижні). Конкретні терміни проведення практики визначаються наказом ректора і регламентується робочою програмою.

До початку виробничої педагогічної практики проводиться установча конференція, на якій студенти знайомляться із змістом, завданнями ата особливостями практики. Відбувається розподіл до закладів загальної середньої освіти, призначення методистів.

Під час практики студенти повинні відвідувати уроки, які проводяться вчителями закладу загальної середньої освіти та студентами-практикантами, самостійно проводити уроки хімії, виготовляти дидактичні матеріали та унаочнення, вести позакласну роботу з хімії. За результатами практики виставляється залік.

По закінченню виробничої педагогічної практики в університеті проводиться підсумкова конференція, на якій студенти звітують про результати проходження практики, діляться своїми враженнями та висловлюють пропозиції щодо вдосконалення практики. Під час цієї конференції обговорюються наступні питання:

Ваші загальні враження про педагогічну практику (схвалення, критика, побажання, поради тим, хто прийде після вас, ваше самопочуття, надії, сумніви тощо).

Що викликало найбільші труднощі?

Як ви особисто оцінюєте рівень проведення вами занять, заходів?

Чи потрібна спеціальна підготовка до практики?

Чи достатня допомога, отримана від вчителів закладу загальної середньої освіти, університетського методиста-керівника?

Ваші пропозиції по її поліпшенню.

Як вплинула практика на вашу професійну орієнтацію?

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

- Ознайомлення з закладом загальної середньої освіти, кабінетом хімії, їх обладнанням, технічними засобами (зокрема й для організацій дистанційної форми освіти) тощо.
- Ознайомлення з документацією вчителів хімії: тематичними планами, поурочними планами, класними журналами тощо.
- Спостереження за методикою проведення уроків хімії вчителями закладу загальної середньої освіти, знайомство з особливостями їх педагогічних технологій.
- Складання індивідуального плану на період практики.
- Робота з необхідною методичною літературою.
- Підготовка до проведення уроків хімії (отримання консультацій від методистів та вчителів закладу загальної середньої освіти, написання планів-конспектів, виготовлення унаочнень, дидактичних матеріалів).
- Проведення уроків хімії з наступним самоаналізом.
- Розробка сценарію виховного заходу з хімії (за узгодженням із вчителем хімії).
- Самостійне написання планів-конспектів до уроків хімії.
- Проведення залікових уроків хімії у присутності методиста від закладу вищої освіти.
- Проведення виховних заходів (за узгодженням із класним керівником).
- Відвідування уроків інших студентів-практикантів та участь у їх аналізі.
- Оформлення та подача на кафедру звітної документації.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика складається з:

- організаційної роботи;
- навчальної роботи;
- позакласної роботи;
- науково-дослідної роботи;
- профорієнтаційної роботи.

До змісту організаційної роботи студента-практиканта належать:

- ознайомлення зі специфікою діяльності закладу загальної середньої освіти (школи, ліцею, гімназії тощо);
- ознайомлення з документацією закладу загальної середньої освіти, планом навчальної та виховної роботи, планом роботи класного керівника;
- вивчення класу, в якому студент буде проходити практику.

До змісту навчальної роботи студента-практиканта належать:

- вивчення матеріалів кабінету хімії, плану відкритих уроків, методичних розробок;
- складання індивідуального плану на період практики;
- складання тематичного плану уроків на основі планів учителів;
- планування окремих уроків;
- проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
- застосування ефективних онлайн-ресурсів для організації дистанційного навчання;
- відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків;
- проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроках хімії;
- виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- проведення додаткових занять із невстигаючими;
- участь в установчих і підсумкових заходах із педпрактики;
- підготовка звітної документації про проходження педагогічної практики.

До змісту позакласної роботи студента-практиканта належать:

- проведення консультацій з предмету;
- вивчення системи роботи вчителя хімії, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предмету;
- спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі закладу загальної середньої освіти;
- планування позакласної роботи;
- підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;

- відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять студенти;
- допомога в обладнанні кабінету хімії (добір онлайн-ресурсів для організації дистанційного навчання, виготовлення таблиць, схем, стендів, виготовлення дидактичних матеріалів тощо).

До змісту науково-дослідної роботи студента-практиканта належать:

- проведення тестування учнів із метою виявлення рівня володіння знаннями з хімії;
- вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу;
- виступи на методичних семінарах студентів-практикантів;
- проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні хімії;
- проведення досліджень, необхідних для написання кваліфікаційної роботи.

До форм профорієнтаційної роботи студента-практиканта належать:

- організація екскурсій учнів на природничо-географічний факультет та до ботанічного саду (за можливості);
- показ відеофільму та презентацій про університет та природничо-географічний факультет;
- поширення профорієнтаційного матеріалу учням старших класів (флаєри, календарики, рекламні буклети тощо);
- проведення тематичних бесід і виховних годин профорієнтаційної тематики або організація зустрічі керівництва факультету з учнями та їх батьками.

Один із студентів призначається старостою групи в конкретному закладі освіти.

Староста групи студентів-практикантів зобов'язаний:

- у перший тиждень подати методисту на кафедру інформацію по кожному зі студентів у закладі загальної середньої освіти (якщо в закладі освіти проходить практику лише один студент, інформація подається ним особисто):

Прізвище ІІІ практиканта _____
Назва ЗЗСО _____
Телефон, за яким можна зв'язатися зі студентом _____
Клас, за яким закріплений студент _____
Прізвище ІІІ класного керівника _____
Розклад уроків класу
Розклад дзвоників

- прозвітувати в перший день про своєчасну явку студентів на бази практики;
- вести облік відвідування студентами-практикантами в закладі загальної середньої освіти;
- здійснювати постійний зв'язок із методистом в плані проведення відповідних консультацій.

Обов'язки студента-практиканта:

- брати участь у настановній та підсумковій конференціях із питань організації педпрактики;
- одержати до початку практики у керівника практики та методиста з хімії консультації щодо виконання завдань практики, оформлення всіх необхідних документів;
- пройти своєчасно медогляд і отримати допуск на проходження практики;
- своєчасно прибути на базу практики;
- протягом перших днів практики надати старості практикантів або своїм методистам з фаху необхідну інформацію (табличка вище);
- сумлінно й відповідально готуватися до проведення уроків та позакласного виховного заходу;
- виконати всі види робіт, передбачені програмою практики;
- бути присутнім на базі практики щоденно, протягом 30 годин на тиждень;
- суворо дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, безпеки життєдіяльності, виробничої санітарії і розпоряджень адміністрації закладу, де проходить практика;
- студенти не допускаються до проведення уроку, заходу, іншого виду діяльності без конспекту, сценарію, завізованого учителем, вихователем або методистом;
- нести відповідальність за виконану роботу;

- подати звітну документацію в останні дні проходження практики і протягом перших 10 днів після виробничої практики захистити її результати на підсумковій конференції; студенти заочної форми навчання подають звітну документацію у 3-денний термін на початку наступної сесії;
- звітувати про стан проходження виробничої педагогічної практики на підсумковій конференції.

Студент-практикант має право:

- одержувати всі необхідні консультації від методистів кафедри біології людини, хімії та методики навчання хімії, учителів закладу освіти;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА ГРУПОВІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні та групові завдання спрямовані на розвиток у студентів під час практики вмінь та навичок самостійного розв'язання виробничих завдань. Виконання одного або кількох індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їхній світогляд, підвищує ініціативу й робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Практиканти отримують індивідуальні або групові завдання від методиста з фаху. Завдання мають бути:

- 1) пов'язані з темою кваліфікаційної роботи практиканта;
- 2) вузько спрямовані на розвиток певних вмінь та навичок на конкретному етапі навчання у закладі загальної середньої освіти певного типу.

Матеріали, розроблені студентом під час виконання індивідуального завдання, як правило, використовуються при написанні кваліфікаційної роботи.

Групові завдання забезпечують розвиток у практикантів умінь співпраці, а в деяких випадках також умінь публічної презентації результатів проведеного дослідження. Групові завдання можуть мати такий формат: дослідити ефективність використання комунікативних технологій при навчанні певного матеріалу, дослідити проблему інтересу до навчання хімії та шляхів його підвищення, оформити стіннівку тощо.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Студенти проходять виробничу педагогічну практику в закладах загальної середньої освіти м. Суми, а також, у разі виробничої необхідності, за умов погодження з керівництвом Університету та дирекцією закладу загальної середньої освіти, – за межами міста та області. У такому випадку студент подає на розгляд кафедри відповідну заяву (див. додаток А) та лист-згоду від адміністрації базового закладу, в якому гарантується створення необхідних умов для виконання студентом програми практики (див. додаток Б).

Термін практики – 3 навчальні тижні. За кожним студентом закріплений методист з хімії, в обов'язки якого входить надання методичної, фахової допомоги, контроль за станом педагогічної практики, питання виробничої дисципліни. По прибуттю на базу практики, студент у триденний термін оформлює у директора закладу загальної середньої освіти повідомлення про початок практики та подає його керівнику практики (див. додаток В).

Упродовж педагогічної практики практиканти **зобов'язані** провести не менше 4 уроків з хімії за чинними навчальними програмами, провести активну змістовну позакласну роботу, допомагати класному керівнику. Кожен конспект уроку погоджується та затверджується вчителем-предметником, у разі відсутності конспекту студент до проведення уроку не допускається. Робочий день триває від першого до останнього уроку за графіком роботи учнівського колективу, за яким закріплений студент. Бажаним є проведення позакласного заходу, на якому присутні вчитель-предметник, представник адміністрації закладу загальної середньої освіти, однокурсники. Кожен відвіданий відповідальним методистом урок підлягає обов'язковому ґрунтовному науково-методичному аналізу. На останньому тижні педагогічної практики студент подає характеристику з місця її проходження, конспекти уроків та позакласних заходів, затверджені та оцінені методистом з фаху та вчителями-предметниками. Про проходження педагогічної практики студент звітує відповідальному методисту під час затвердження оцінки за виробничу педагогічну практику.

Обов'язки студента у період педагогічної практики:

- студент працює в закладі загальної середньої освіти кожного дня протягом 30 годин на тиждень, своєчасно виконує всю роботу, передбачену програмою педагогічної практики;
- студент веде щоденник практики встановленого зразка, у якому фіксуються результати спостережень за колективом класу, дає аналіз своєї роботи. В щоденник вносяться відгуки методистів та вчителів, загальний відгук відповідального методиста про проходження студентом виробничої педагогічної практики;
- студент дотримується правил внутрішнього розпорядку роботи в закладі загальної середньої освіти, в якому він проходить педагогічну практику, розпорядження адміністрації закладу загальної середньої освіти та керівника практики; у випадку невиконання вимог він може бути усунений від виконання практики;
- стосунки між студентом і вчителем повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння. Студент-магістрант повинен являти собою приклад організованості, дисципліни, працелюбства;
- в обов'язки старости студентської групи під час проходження практики входить: облік відвідування студентів, координаційний зв'язок між студентами та методистами;
- студент, усунений від проходження практики або робота якого визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану;
- студент здійснює профорієнтаційну роботу з проведенням екскурсії до університету, факультету з обов'язковою відміткою про це в щоденнику практики;
- оцінка за практику виставляється за підсумком педагогічної діяльності студента у залікову книжку в розділ «Педагогічна практика».

Позакласна робота студента під час проходження педагогічної практики

- Крім проведення уроків зі своїх предметів, студент-практикант проводить позакласну роботу. Під час проходження педпрактики студент має змогу випробувати себе в ролі класного керівника, організовуючи учнів свого класу до позакласної роботи з предмету. Мета такої роботи полягає у формуванні інтересу учнів до хімії як

навчальної дисципліни, формуванні національної самосвідомості, почуття людської гідності, відповідальності за долю та майбутнє України.

Схема розробки позакласного залікового заходу з хімії:

- Титульний аркуш із зазначенням закладу загальної середньої освіти та підпорядкування, теми і форми заходу, відомостей про студента-практиканта, прізвища методистів.
- Мета заходу.
- Обладнання.
- Час і місце проведення.
- Зміст позакласного заходу.
- Список використаної літератури.
- Оцінка й відгук (стислий) учителя-предметника про науково-методичний рівень проведення заходу.

Під час педагогічної практики студент здійснює **профорієнтаційну роботу** з проведенням екскурсії до університету, музею з обов'язковою відміткою про це в щоденнику практики. Для цього кафедра та факультет надають магістранту необхідні інформаційні матеріали.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

На останньому тижні практики проводиться підсумкова конференція, до якої готуються викладачі та студенти. Її мета – проаналізувати та узагальнити результати педагогічної практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні. Присутність студентів-практикантів та методистів є обов'язковою. У ході проведення підсумкової конференції порушуються проблеми, пов'язані з рівнем готовності студентів курсу виконувати професійні обов'язки вчителя хімії та класного керівника.

На підсумкову конференцію кожна академічна група готує стіннівку, презентацію тощо про проведену роботу в закладі загальної середньої освіти, в тому числі й профорієнтаційну.

Для оцінювання пріоритетними є досягнення в таких видах діяльності:

- навчальна робота;
- позакласна робота зі спеціальності;
- виховна робота з колективом класу.

При оцінюванні також ураховується:

- сумлінне виконання студентом вимог програми педагогічної практики, обов'язків студента-практиканта;
- дотримання студентом правил внутрішнього розпорядку закладу освіти;
- відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- вчасне подання звітної документації з педпрактики;
- участь у проведенні установчої та підсумкової конференцій.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів із педагогічної практики (за Європейською кредитно-трансферною системою організації освітнього процесу)

Кількість балів	Оцінка	Вид діяльності
90-100	A	Студенти протягом виробничої педагогічної практики: <ul style="list-style-type: none">– вчасно прибули до виробничої бази практики;– сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;– одержали інструктаж на установчій

Кількість балів	Оцінка	Вид діяльності
		<p>конференції;</p> <ul style="list-style-type: none"> – робочий день студентів-практикантів у закладі загальної середньої освіти тривав у межах 30 годин на тиждень; – проводили уроки на високому науково-методичному рівні, більшість уроків оцінені на «відмінно»; – апробували раціональні форми роботи на уроках хімії, застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках; – у присутності методиста проводили заліковий позакласний захід з хімії на високому організаційному та методичному рівні; – відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів; – відвідували навчальні заняття інших студентів-практикантів із наступним їхнім аналізом; – вивчили учнівський колектив; – ознайомилися з досвідом роботи вчителів хімії; – надали допомогу закладу загальної середньої освіти в обладнанні кабінету хімії; – якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики; – на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.
85-89	В	<p>Студенти протягом виробничої педагогічної практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів; – одержали інструктаж на установчій конференції; – вчасно прибули до виробничої бази практики; – робочий день студента-практиканта в закладі загальної середньої освіти тривав близько 30 годин на тиждень;

Кількість балів	Оцінка	Вид діяльності
		<ul style="list-style-type: none"> – проводили уроки на високому та достатньому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «відмінно» і «добре»; – продемонстрували вміння працювати на уроках хімії; – намагалися апробували раціональні форми роботи на уроках хімії; – застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках хімії; – у присутності одного з методистів провели позакласні заходи з хімії; – відвідали та обговорили позакласні заходи інших студентів-практикантів; – відвідували навчальні заняття інших студентів-практикантів із наступним їхнім аналізом; – вивчили учнівський колектив; – ознайомилися з досвідом роботи вчителів-предметників закладу загальної середньої освіти; – на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу; – мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.
75-84	С	<p>Студенти протягом виробничої педагогічної практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів; – одержали інструктаж на установчій конференції; – вчасно прибули до виробничої бази практики; – робочий день студента-практиканта в закладі загальної середньої освіти тривав близько 30 годин на тиждень; – проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні;

Кількість балів	Оцінка	Вид діяльності
		<ul style="list-style-type: none"> – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»; – продемонстрували вміння працювати на уроках хімії; – у присутності одного з методистів провели позакласні заходи з хімії; – відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів; – відвідували навчальні заняття інших студентів-практикантів із наступним їхнім аналізом; – не провели на високому методичному рівні профорієнтаційну роботу; – мали зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.
64-74	Д	<p>Студенти протягом виробничої педагогічної практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> – недобросовісно виконували обов'язки студентів-практикантів; – проводили уроки на достатньому або низькому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре» та «задовільно»; – продемонстрували недостатні вміння працювати на уроках хімії; – не використовувалися різноманітні методи та прийоми на уроках хімії; – провели позакласні заходи з хімії на низькому організаційному рівні; – проігнорували взаємовідвідування; – не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; – мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.
60-63	Е	Студенти протягом виробничої педагогічної

Кількість балів	Оцінка	Вид діяльності
		<p>практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> – недобросовісно виконували обов'язки студентів-практикантів; – присутність у закладі загальної середньої освіти була епізодичною (у дні проведення уроків); – проводили уроки на низькому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»; – не продемонстрували вміння працювати на уроках хімії; – не використовували різноманітні методи та прийоми на уроках хімії; – провели позакласні заходи з хімії на низькому організаційному рівні; – проігнорували взаємовідвідування; – недостатньо вивчили учнівський колектив; – були відсутніми на установчій та підсумковій конференціях; – не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; – мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.
35-59	FX	Студенти не виконали програми педагогічної практики.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Оформлення звітної документації здійснюється до закінчення педпрактики. На останньому тижні студент-практикант зобов'язаний подати документацію методисту та керівнику практики, які оцінюють завдання, виконані під час проходження практики, про що ставиться відмітка в атестаційний лист.

Уся документація повинна бути студентами грамотно й охайно оформлена, складена в окрему папку з титульним листом (див. додаток Г).

Перелік звітної документації, що подається керівнику практики:

- Звіт студента з особистим підписом про проходження виробничої педагогічної практики (див. додаток Д).
- Атестаційний лист (див. додаток Е).
- Характеристика студента-практиканта з закладу загальної середньої освіти (зі штампом та печаткою), підписана директором, учителем хімії та класним керівником. Характеристика друкується на бланку закладу загальної середньої освіти або обов'язково містить штамп закладу загальної середньої освіти – вгорі зліва, а внизу – круглу печатку (див. додаток Ж).
- Щоденник практики (з печатками та підписами, відгуками вчителів та методистів, оцінкою за виробничу педагогічну практику) (див. додаток З).

Перелік звітної документації, що подається методисту з фаху:

- План проведення уроків з підписами вчителя у вигляді таблиці.

№ п/п	Дата уроку	Тема уроку	Оцінка вчителя	Підпис вчителя	Коментар до уроку (за потреби)

- Два конспекти проведених уроків хімії з оцінкою та підписом вчителя. Студенти, що проходили педагогічну практику за межами

м. Суми здають всі конспекти уроків хімії з оцінками та підписом вчителя (на самих конспектах або в загальній таблиці).

- Розробка проведеного студентом й оціненого вчителем позакласного заходу з хімії.

Виконані студентами під час педагогічної практики завдання подаються у визначений термін методисту та керівнику практики.

Під час оцінювання результатів виробничої педагогічної практики враховуються такі показники діяльності студентів:

- ставлення до педагогічної діяльності;
- ставлення до учнівського колективу, стиль взаємовідносин з учнями;
- рівень активності, якість виконання усіх видів діяльності;
- дисциплінованість;
- науковий рівень проведення аналізу та самоаналізу педагогічної діяльності.

ДОДАТКИ

Директору/Декану

_____ ННІ/факультету

_____ студента (ки) спеціальності _____

_____ групи _____

_____ ННІ/факультету

_____ форми навчання

(денної, заочної)

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

Заява

Прошу дозволити проходження _____ практики

(назва практики)

у _____

(повна назва бази практики)

_____ району _____ області з

_____ по _____ 20.. року

До заяви додаю лист-згоду з бази практики.

_____ (дата)

_____ (підпис)

Віза керівника практики _____

Додаток Б

Директору/Декану
_____ ННІ/факультету

Директора _____

№ вих. __ від «__» ____ 20 року

_____ (повна назва бази практики)

_____ (прізвище та ініціали)

Адміністрація _____

(повна назва бази практики)

просить направити для проходження _____ практики

(назва практики)

студента (ки) _____ інституту/факультету

_____ групи _____

(прізвище, ім'я по-батькові практиканта)

з _____ по _____

База практики зобов'язується прийняти студента, призначити наказом кваліфікованого спеціаліста для безпосереднього керівництва практикою, створити необхідні умови для виконання студентом програми практики, забезпечити безпечні умови праці під час практики.

Директор
(завідуюча)

печатка закладу, підпис

Прізвище, ініціали
керівника бази
практики

ПОВІДОМЛЕННЯ

студент СумДПУ ім. А.С.Макаренка

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (курс, інститут, факультет, напрям підготовки (спеціальність))
прибув „___” _____ 20__ року до _____

_____ (назва підприємства, організації, установи)
і приступив до практики. Наказом по підприємству (організації, установі) від „___” _____ 20__ року № _____ студент _____ зарахований на посаду _____ (штатну, дублером, штатну роботу, практикантом)

_____ (штатні посади назвати конкретно)

Керівником практики від підприємства (організації, установи) призначено _____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник підприємства (організації, установи)

_____ (підпис)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Печатка (підприємства, організації, установи)

_____ “___” _____ 20__ року
Керівник практики від вищого навчального закладу

_____ (назва кафедри)

_____ (підпис)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

*Надсилається у вищій навчальній заклад не пізніше як через три дні після прибуття студента на підприємство (організацію, установу) / початку практики.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Природничо-географічний факультет
Кафедра біології людини, хімії та методики навчання хімії

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

**з виробничої педагогічної практики
у закладі загальної середньої освіти
студента бб1 групи / групи СОХі-б
природничо-географічного факультету**

(П.І.П. студента)

(місце проходження практики)

Керівник практики:

Підпис та оцінка

ЗВІТ ІЗ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Студента 661 групи / групи СОХі-6, що проходив практику в

(назва закладу загальної середньої освіти)

Кількісні результати виробничої педагогічної практики:

а) кількість відвіданих уроків учителів; б) кількість відвіданих уроків практикантів; в) кількість проведених уроків; г) кількість проведених виховних заходів; д) кількість проведених позакласних заходів з хімії; е) кількість відвіданих виховних заходів; ж) кількість відвіданих позакласних заходів.

Характеристика ходу початкового етапу виробничої педагогічної практики: (участь в установчій конференції та груповій бесіді з методистом; знайомство з керівництвом закладу загальної середньої освіти и та вчителями; ознайомлення з планом роботи вчителя хімії; знайомство з учнями).

Аналіз проведеної навчальної діяльності з хімії: (складання тематичного плану на період педагогічної практики; відвідування уроків учителів хімії, загальна коротка характеристика уроків; проведення уроків в закріплених класах і під час заміни, виготовлення наочних посібників та інших допоміжних матеріалів та їх загальна коротка характеристика).

Аналіз проведеної позакласної роботи з хімії: (загальна коротка характеристика відвіданих позакласних заходів, проведених учителями та студентами-практикантами; опис підготовки до проведення позакласного заходу на тему "_____"; самоаналіз проведеного заходу).

Аналіз проведеної виховної роботи з учнями: (результати ознайомлення із системою роботи класного керівника й вивченні учнів класу; хід виконання функцій та обов'язків класного керівника, опис прийомів щодо реалізації виховної спрямованості уроків; загальна коротка характеристика відвіданих виховних заходів; опис підготовки до проведення виховних заходів за темами "_____"; самоаналіз проведених заходів).

Аналіз проведеної науково-дослідної роботи: (тема науково-дослідної роботи; вивчена література за темою; опис проведених спостережень/експериментів за темою дослідження; назва виступу на методичному семінарі, аналіз ходу семінару; теми відвіданих семінарів, характеристика теоретичної підготовленості та практичних результатів семінарів).

Звіт про проведену профорієнтаційну роботу студента-практиканта (у якій формі проводилася профорієнтаційна робота, в яких класах і т.д.).

Загальна особистісна характеристика педагогічної практики (особисті враження від педпрактики, оцінка результативності практики в аспекті формування професійних умінь, мотивації, зауваження та побажання щодо організації практики, пропозиції щодо підвищення ефективності проходження практики: розподілу студентів, виробничих баз практик тощо).

Дата

Підпис студента-практиканта

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ

виробничої педагогічної практики студента 661 групи / групи Xi-6

(П.І.П. повністю)

який проходив виробничу педагогічну практику в _____ класі

в період з _____ 202_ р. по _____ 202_ р.

№ з/п	Показники оцінювання	Відповідальна особа	Макс. балів до:	Бали	Прізвище Імя По батькові / Підпис
1.	Участь в установчій та підсумковій конференції	Керівник практики	5		
2.	Уроки та позаурочна робота з хімії	Учитель хімії	35		
3.	Уроки та позаурочна робота з хімії	Методист з хімії	35		
4.	Робота з класним колективом	Класний керівник	10		
5.	Профорієнтаційна робота з учнями та батьками	Керівник практики	10		
6.	Вчасне оформлення звітної документації	Керівник практики	5		

Підсумкова кількість набраних балів: _____

Оцінка за виробничу педагогічну практику за шкалою ECTS: _____

Оцінка за виробничу педагогічну практику за національною шкалою: _____

Підпис керівника практики _____

Кутувий штамп
(підприємства,
організації, установи)

ХАРАКТЕРИСТИКА

на студента(ку)-практиканта(ку) природничо-географічного факультету
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка,
спеціальності 014 Середня освіта (хімія)
другого (магістерського) рівня освіти
_____ (ППП),
який/яка проходив(ла) педагогічну практику
в _____ (заклад освіти)
з _____ по _____ 20__ р.

Протягом усього періоду практики _____ (Прізвище) відповідально ставилася до своїх обов'язків. Пропусків педагогічної практики та запізнень не було.

Студентка показала знання змісту чинної програми хімії й уміння працювати у відповідності до неї на високому методичному рівні. Старанно готувалася до уроків, використовувала наочність, роздатковий матеріал, презентації до уроків, що активізували увагу учнів. На уроках хімії успішно використовувала різні методи та прийоми, спрямовані на реалізацію поставлених цілей. Практикантка уміє залучити учнів до роботи, зосередити їх на виконанні завдань, володіє прийомами активізації самостійного мислення учнів, вміє дати новий навальний матеріал з опорою на вже наявний, а також регулювати поведінку учнів у процесі заняття.

Доброзичлива, комунікабельна, коректна по відношенню до педагогічного колективу закладу освіти та здобувачів освіти. Крім того, практиканткою проводились виховні та позакласні заходи із учнями закріпленого за нею класу згідно плану класного керівника.

Студентка _____ (Прізвище) користувалася заслуженим авторитетом та повагою серед учнів та педагогічного колективу школи. Програму практики виконала у повному обсязі, тому заслуговує на високу оцінку.

Директор _____ (назва)
(місце печатки)

(підпис)

ППП

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет _____

Кафедра _____

Освітній рівень _____

Спеціальність _____

Додаткова спеціальність (спеціалізація) _____

_____ курс, група _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____
20__ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали
відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____
20__ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної
особи)

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			Відмітки про виконання
		1	2	3	
1	2	3	4	5	6

Керівники практики:

Від вищого навчального закладу

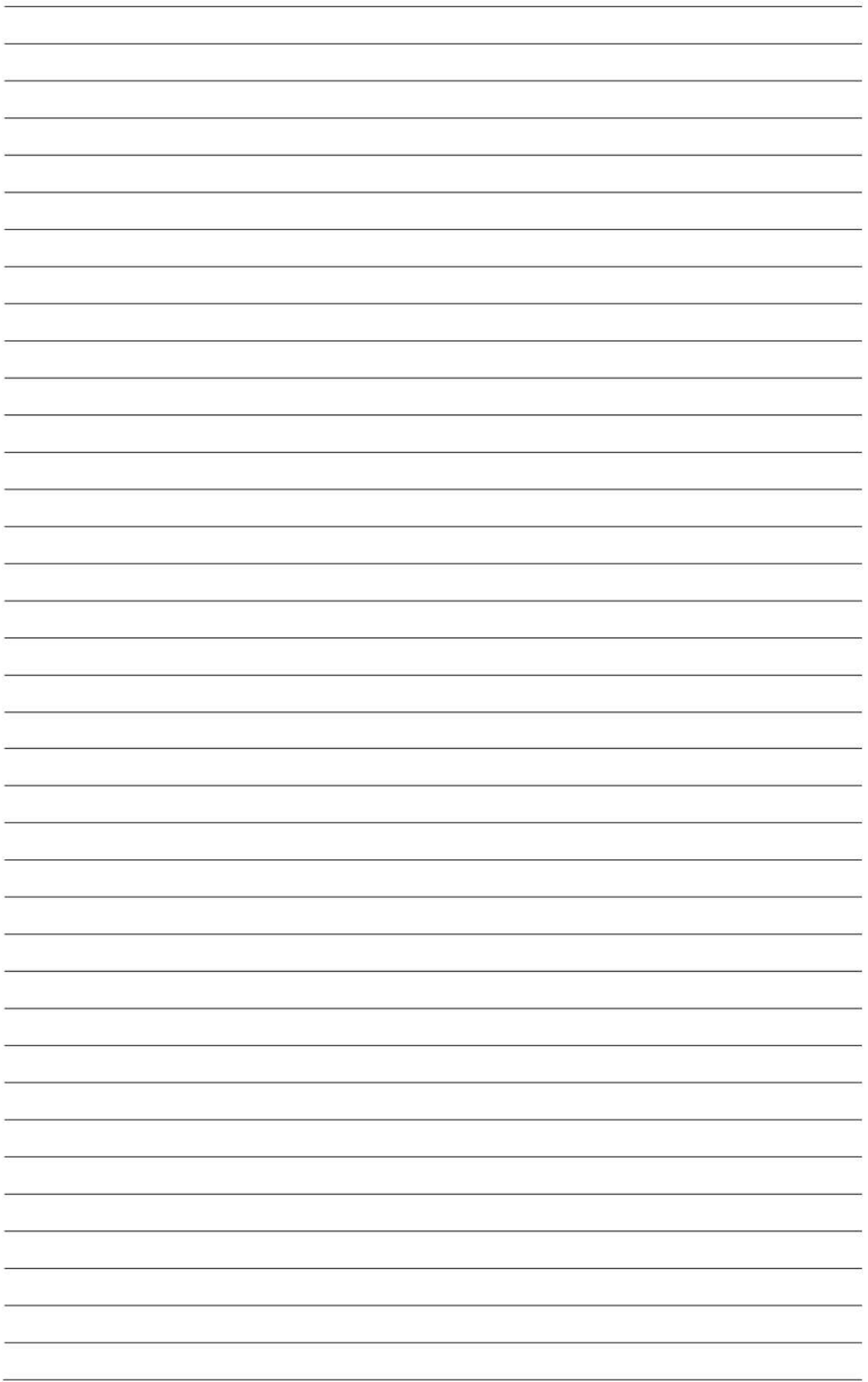
_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Від підприємства, організації,
установи

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

(назва підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства, організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Печатка

« _____ » _____ 20 __ року

ЗМІСТ

Мета і завдання виробничої педагогічної практики	3
Організація і зміст виробничої педагогічної практики	9
Методичні рекомендації	15
Форми та методи контролю	18
Додатки	25
Додаток А. Заява студента	26
Додаток Б. Лист-згода з бази практики	27
Додаток В. Бланк повідомлення про прибуття	28
Додаток Г. Титульний лист звітної документації	29
Додаток Д. Звіт з педагогічної практики	30
Додаток Е. Атестаційний лист	32
Додаток Ж. Зразок характеристики студента	33
Додаток З. Щоденник практики	34